

**MINISTERIE VAN
VOLKSGEZONDHEID
IN SURINAME**

**COVID-19 PREVENTIE PROTOCOL
VOOR
RE-OPENING CASINOS
PROCEDURES
VERSIE 4.0**

**MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID IN
SURINAME**

Drs Amar Ramadhin

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
1. Informatie voor casino eigenaren en directie	4
2. Technische en organisatorische aanpassingen	6
2.1. Technische aanpassingen	6
2.2. Organisatorische aanpassingen	8
2.3. Educatie van het personeel en communicatie	9
3. Instructies voor medewerkers	10
3.1. Maatregelen voor het betreden van de werkvloer	10
3.2. Maatregelen op de werkvloer	10
4. Stappenplan bij een infectie van medewerkers	11
4.1. Instructies voor zieke medewerkers	11
4.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte medewerker aan het werk	11
5. Instructies voor de bezoekers	12
5.1. Instructie voor de bezoekers	12
5.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte bezoeker	12
6. Checklist voor verantwoordelijken	13
Literatuurlijst	14

Inleiding

De epidemie CoVID-19 heeft sinds 13 maart 2020 Suriname ook in de greep. De laatste weken is het aantal CoVID 19 positieven toegenomen. De bedrijven en de werknemers uit deze sector werden de voorbije weken zwaar getroffen door de verspreiding van het virus. Door de Minister van Volksgezondheid drs. Amar Ramadhin is gevraagd aan het Protocolen Commissie CoVID 19 Nieuw Normaal richtlijnen te ontwikkelen ten behoeve van de re-opening van de casino's.

Dit document is bedoeld als (dwingende) aanbevelingen voor het veilig openstellen en openhouden van Casino's in Suriname ten tijde van de Corona epidemie met inachtneming van de CoVID 19 maatregelen en de nodige beheersmaatregelen.

Commissie heeft gewerkt o.a. met de onderstaande 2 documenten

- **Randvoorwaarden voor alle bedrijven binnen de vermakelijkheidsbranche en de toerisme sector**
- **CoVID 19 CASINOS Re-opening regulations and guidelines for approval by the Director of Health**

Aanpassingen in dit protocol zijn gedaan aan de hand van CDC- en RIVM- richtlijnen en aangepast naar de praktijk realiteit in Suriname.

U dient er rekening mee te houden dat de informatie omtrent CoVID-19 heel snel toeneemt en de evidentie en richtlijnen op korte termijn kan veranderen.

Opsteller Protocol	Datum	Protocol	Opmerkingen
Drs. M. Mohan- Algoe, MPH	30 juli 2020	Versie 1	
Drs. M. Mohan- Algoe, MPH	30 juli 2020	Versie 3	Correcties en editing
Meelezer			
Drs V. Sewberath Misser, MPH	31 juli 2020	Versie 2	Correcties en editing
Drs Jules Ramlakhan Chairman Yokohama group	05 aug 2020	Versie 4	Correcties
COVID-19 OMT	09 aug 2020	Versie 4	Accoord Protocol

1. Informatie voor casino eigenaren en directie

Elke medewerker moet op de hoogte worden gebracht over het ziektebeeld door middel van een gesprek of schriftelijke communicatie.

Verwekker: Coronavirus SARS-CoV-2

Besmettingsweg: Mens-op-mens-transmissie via directe druppelinfectie (hoesten en niezen), mogelijk indirecte transmissie via oppervlakten, aerosolen tijdens medische procedures

Incubatietijd: 2-14 dagen (gemiddeld 5-6 dagen)

Besmettelijke periode Het Covid-19 virus is mogelijk overdraagbaar ca 1-3 dagen voor het optreden van symptomen. In ieder geval tijdens symptomatische fase waarna virus nog langer met PCR aantoonbaar kan zijn in de keel/feces.

Symptomen: Van milde luchtwegklachten (neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn, hoesten), verhoging/koorts tot ernstige longontsteking en ademhalingsproblemen. Ook plotseling verlies van reuk en/of smaak (zonder neusverstopping) komt voor. De onderstaande klachten zijn gemeld bij Covid-19 patiënten:

- Koorts
- Koude rillingen
- Hoesten, Neusverkoudheid, kortademigheid
- Schorre stem, Keelpijn
- Pijn bij de ademhaling
- Algemene malaise
- Vermoeidheid
- Algemene pijnklachten/ Spierpijn
- Oculaire pijn
- Hoofdpijn, Duizeligheid
- Prikkelbaarheid/verwardheid/Delirium
- Buikpijn, anorexie/verlies van eetlust
- Diarree, overgeven, misselijkheid
- Verlies van of verminderde reukzin (hyposmie/anosmie) en smaakzinnigheid (dysgeusie/ageusie)
- Conjunctivitis en verschillende huidafwijkingen

Risicogroepen voor een ernstig beloop van CoVid-19:

- **Mensen die ouder zijn dan 70 jaar hebben een verhoogd risico op ernstig beloop**
- **Volwassenen (≥ 18 jaar) met onderliggende ziekten. Het gaat om volwassenen met:**
  - Chronische afwijkingen en functiestoornissen van de luchtwegen en longen, die vanwege de ernst onder behandeling van een longarts zijn;
  - Een chronische stoornis van de hartfunctie,
  - Diabetes mellitus: slecht ingestelde diabetes of diabetes met secundaire complicaties;
  - Ernstige nieraandoeningen die leiden tot dialyse of niertransplantatie;
  - Verminderde weerstand tegen infecties door medicatie voor auto-immuunziekten, na orgaan- of stamceltransplantatie, bij hematologische aandoeningen, bij (functionele) asplenie**, bij aangeboren of op latere leeftijd ontstane ernstige afweerstoornissen waarvoor behandeling nodig is, of tijdens en binnen 3 maanden na chemotherapie en/of bestraling bij kankerpatiënten;
  - Een onbehandelde hivinfectie of een hivinfectie met een CD4-getal $< 200/\text{mm}^3$;
  - Ernstig leverlijden in Child-Pugh classificatie B of C;
  - morbide obesitas ($\text{BMI} > 40$).

2. Technische en organisatorische aanpassingen

De nodige technische en organisatorische aanpassingen en beheersmaatregelen in casino's door te voeren door de eigenaren, directie en het personeel teneinde een schoon – en veilig werk milieu te creëren voor de medewerkers en de casino bezoekers

2.1. Technische aanpassingen

Hygiëne

1. Installeer meerdere handwas of desinfectie stations bij de ingang en in het casino
2. Plaats vuilnistonnen met vuilniszak op vaste plaatsen (ingang, uitgang, kassa's, toiletten, schaftruimte); ledig deze dagelijks (inclusief zak); gebruik wegwerphandschoenen
3. Aparte in – en uitgangen voor het personeel (staff only entrances) en de bezoekers (guest only entrances) indien mogelijk; indien deze mogelijkheid niet bestaat, moeten de in-en uitgangen goed gemonitord worden en regelmatig gedesinfecteerd worden
4. Installatie van terminal camera's en scanners, waar onder toezicht van een casino medewerker de bezoekers zelf hun temperatuur kunnen meten en observeren met het oog op het versnellen van het proces van toegang verschaffen tot het casino en drukte te vermijden

Stickermarkeringen

5. Plaats markeringen om de fysieke afstand tussen de mensen aan te geven (kassa's, toiletruimtes) . Tussen alle speel tafels, speelautomaten en bezoekers is een ruimte van tussen 1.5 meter. Het meubilair wordt gemarkeerd zodat deze conform de fysieke inrichting in stand blijft en wordt gehandhaafd; het mag niet verplaats worden door de bezoekers of het personeel

Fysieke afstand

6. Ten allen tijde moet aan de fysieke afstand van 1.5 meter gehouden worden door personeel en door de casino bezoekers
7. Indien de aanbevolen afstand van 1.5 meter binnen en buiten het casino zowel tussen werknemers en casino bezoekers alsook onderling niet mogelijk is om te bewaren, dan wordt aanbevolen
  - fysieke barrières tussen medewerker en casino bezoekers op te werpen middels het plaatsen van afscheidingen m.b.v. een scherm van plastic of (plexi) glas
    - o bij de kassa's
    - o bij de speelautomaten, speel tafels, pin automaten

- Verplaats speelautomaten of zorg voor een aangepaste opstelling, zodat de mensen op ca 2 m van elkaar zijn verwijderd bij het bedienen van een automaat
  - Bij speeltafels, vaste stoelafstanden zodat de ‘dealer’ en de ‘speler’ op minimaal 2 m afstand van elkaar zitten.
8. Zorg voor voldoende kassa’s in gebruik om rijvorming (concentratie van mensen) bij de kassa te minimaliseren

Schaftruimte voor het personeel

9. Zorg voor een aangepaste schaftruimte, waarbij ventilatie en afstand kan worden gerealiseerd; schaftruimte buiten of in een goed geventileerde ruimte

Food en Beverages voor bezoekers

10. IN HET CASINO GEEN FOOD AND BEVERAGES SERVEREN

11. Zorg voor een apart open terras buiten het casino voor casino bezoekers voor eten en drinken aangezien in het casino ten strengste verboden is om eten en drinken te nuttigen

Ventilatie

12. Maximaliseer ventilatie in ALLE ruimtes: Goed ventileren is nodig voor het verversen van de binnenlucht met buitenlucht en draagt bij aan een prettig en gezond binnenklimaat. Lucht regelmatig gedurende 10 tot 15 minuten door alle ramen en deuren open laten gedurende de openingstijden dat er een flinke luchtstroming of luchtcirculatie door de ruimtes ontstaat. Ruimtes moeten worden geventileerd met 100% buitenlucht. De bestaande installatie van het ventilatiesysteem kan omgebouwd worden om volledig te ventileren met buitenlucht
13. Stel de airconditioning zodanig in dat er continue aanzuiging is van verse lucht i.p.v. het circuleren van dezelfde lucht.
- De airconditioning moet ingesteld zijn op exhaust / fresh air mode
  - Het plaatsen van afzuigventilatoren kan in overweging genomen worden.
  - Aanvullende maatregelen en aanpassingen aan de ventilatiesystemen zijn niet nodig op basis van de huidige inzichten. Wel is het van belang dat de ventilatie (luchtverversing) steeds plaatsvindt en past aan bij de gebruiksfunctie van het gebouw
14. In toiletten optimaal gebruik maken van ventilatie mogelijkheden en indien nodig voorzien van afzuigventilatoren

2.2. Organisatorische aanpassingen

Hygiëne

1. Verplicht stellen van het gebruik van mondneusmaskers voor alle personeel op de werkvloer en voor alle bezoekers reeds bij het binnentreden van het casino
2. Het ontsmetten van de handen van casino bezoekers
  - Bij de ingang van het casino met hand sanitizer (minimaal 70% alcohol) en
  - Bij de kassa's en bij de verschillende speelautomaten in het casino
3. Maak van kassa's, pinapparaten en machines voor kansspelen veelvuldig schoon met verdunde chlooroplossing
4. Handen desinfecteren na elke geld transactie

Tip: bedien deze machines zoveel als mogelijk met de achterkant van een potlood of een ander voorwerp waarmee er ingetoetst kan worden

---

5. Limiteer het gezamenlijk gebruik van objecten door de bezoekers za speelkaarten, coins, dobbelstenen, roulette wheels, Pai Gow, blackjack discard holders, toke boxes) en desinfecteer deze objecten tussen het gebruik ervan veelvuldig
6. Ruim af en desinfecteer oppervlaktes, objecten en equipment in het casino veelvuldig (speelautomaten, inclusief de handvatten, schermen en toetsenboard, toonbanken, meubilair (stoelen en tafels), deurklinken, schermen,) na elk vertrek van bezoekers met verdunde chlooroplossing of met allesreiniger.
7. Reinig de openbare vloeren conform geldend schoonmaak protocol, bij voorkeur in afwezigheid van gasten.
8. Reinigen van toilet en wasbak moet meerdere malen per dag geschieden
9. Toiletten voorzien van spuitflessen met chlooroplossing tbv zelf schoonmaken voor en na gebruik van deurklinken, kranen en het doortrek-mechanisme (Doortrekken met gesloten toiletspot bemoedigen (geen verstuiving van water)
10. Na het schoonmaken emmers grondig afspoelen, stofzuigermonden goed schoonmaken, vieze dweilen en doekjes grondig reinigen met bleekmiddelen en ophangen om goed te drogen in de zon (indien geen droger beschikbaar) of weggooien.

Fysieke afstand

11. Instructie voor gespreide tijden voor schaften (in tijd en met fysieke afstand)
12. In geval vaste werkzaamheden die door twee mensen uitgevoerd moeten worden, maak vaste paren van werknemers (om de mogelijkheid van verspreiding onder meerdere mensen te voorkomen)

Personeelsmanagement

13. Personeelsadministratie (naam, adres, telefoonnummer, familieleden in huis)
14. Personeelsrooster hanteren
15. In- en uittekenlijst, ook bij tussendoor weg gaan

Bezettingsgraad personeel en bezoekers

16. Beperking van het aantal casino bezoekers dat tegelijk in het casino is afhankelijk van de oppervlakte van het casino en aanwezigheid van speelautomaten en speel tafels.¹
17. Het maximaal aantal toegestane casino bezoekers moet vooraf zijn vastgesteld en bekend gemaakt zijn zodat controle op het aantal uitgevoerd kan worden door de steward in het casino; bij controle moet het aantal geverifieerd kunnen worden.
18. Gebruik een vast aantal speelautomaten om precies te weten hoeveel bezoekers er ten alle tijden in de casino zijn; Registreer alle casino bezoekers met aankomst en vertrektijd

2.3. Educatie van het personeel en communicatie

1. Speciale voorlichtingsposters met de CoVID 19 gedragsregels duidelijk zichtbaar voor de bezoekers en voor het personeel plakken in de speelruimten en in de werkrumtes.

---

¹ De Korps Brandweer Suriname zal een assessment uitvoeren van de capaciteit van de casino om te bepalen hoeveel bezoekers en personeel er tegelijkertijd in het casino aanwezig kunnen zijn. Vervolgens zal slechts 1/3 van dit aantal aan bezoekers en personeelsleden toegelaten worden in het casino zoals opgenomen in het document Covid 19 Casinos Re-opening regulations and guidelines for approval by the Director of Health

3. Instructies voor medewerkers

Indien een medewerker een van de volgende symptomen vertoont dient deze de werkgever onmiddellijk telefonisch op de hoogte te brengen en thuis te blijven.

De medewerker neemt onmiddellijk telefonisch contact op met de huisarts en/ of BOG 178

- *neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn;*
- *hoesten;*
- *benauwdheid;*
- *verhoging of koorts;*
- *plotseling verlies van reuk en/of smaak (zonder neusverstopping).*

3.1. Maatregelen voor het betreden van de werkvloer

(Strikte controle en monitoring noodzakelijk)

1. Was de handen minimaal 20 seconden met water en zeep
2. Desinfecteer de handen met alcohol 70%
3. Doe een schoon mondkapje aan.
4. Desinfecteer de handen weer met alcohol 70%
5. Raak het gezicht of kapje niet meer aan.
6. Betreedt de werkvloer

3.2. Maatregelen op de werkvloer

1. Werk goed door
2. Probeer afstand te bewaren van de collegae
3. Desinfecteer de werkoppervlakken om de twee uur met water en zeep oplossing (CIC 5-1 spray)(CDC, 2020a)
4. Desinfecteer de schermen op de balies om de twee uur met alcohol 70%
5. Desinfecteer uw handen ook regelmatig na gebruik van sanitaire voorzieningen en in de pauzes

4. Stappenplan bij een infectie van medewerkers

4.1. Instructies voor zieke medewerkers

Indien een geval zich voor doet waarbij een werknemer Covid-19 positief wordt getest, kunnen de volgende maatregelen worden getroffen.

1. Informeer het overig personeel over de infectie.
2. Controleer of er meerdere mensen, ondanks de eerdere instructie, de werkvloer hebben betreden met symptomen.
3. Controleer nogmaals of alle hygiëne en beschermingsmaatregelen continu strikt zijn toegepast
4. Benadruk nogmaals het belang van de maatregelen en procedures
5. Monitor de mensen die 1-3 dagen in dezelfde shift hebben gewerkt extra maar ze mogen wel doorwerken met in gebruik van de beschermingsmiddelen en hygiëne maatregelen.
6. Als een medewerker onbeschermd contact heeft gehad met een positief geteste covid-19 patiënt, standaard beschermingsmaatregelen en hygiëne maatregelen toepassen. Deze medewerker monitoren gedurende 7-14 dagen.
7. Bij bekend worden van de infectie, een extra oppervlakte desinfectie ronde toepassen en luchten, het bedrijf hoeft daarvoor NIET dicht.(CDC, 2020a)
8. Houdt dagelijks contact met de medewerkers.

4.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte medewerker aan het werk

- Indien een medewerker suspect is voor CoVID 19 gedurende zijn aanwezigheid in het casino dan wordt deze in een aangewezen ruimte geïsoleerd en de medische hulpdiensten worden snel ingeschakeld (178, bedrijfsarts of huisarts)
- Na het afvoeren van de zieke worden de ruimtes grondig gereinigd

5. Instructies voor de bezoekers

Indien u een van de volgende symptomen vertoont,

dient u thuis te blijven, ga niet op straat of naar openbare plekken!.

Neem telefonisch contact op met de huisarts en/ of BOG 178

- *Neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn;*
- *hoesten;*
- *benauwdheid;*
- *verhoging of koorts;*
- *plotseling verlies van reuk en/of smaak (zonder neusverstopping).*

5.1. Instructie voor de bezoekers

1. Draag een mond/neus kapje, zodra u in de nabijheid komt van mensen in de openbare ruimte; indien u uw mondneuskap wilt verwijderen voor frisse lucht dan dient u buiten de casino te stappen in openlucht
2. Was (met water en zeep) en/of desinfecteer (alcohol 70%) uw handen.
3. Moet u ergens wachten, houdt minimaal 1.5 meter afstand van de volgende personen.
4. Raak niet onnodig oppervlakken aan, en als het nodig is desinfecteer daarna uw handen
5. Volg de lokale instructies in de casino

5.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte bezoeker

- Indien een bezoeker suspect is voor CoVID-19 gedurende zijn aanwezigheid in het casino dan wordt deze in een aangewezen ruimte geïsoleerd en de medische hulpdiensten worden snel ingeschakeld (178, bedrijfsarts of huisarts)
- Na het afvoeren van de zieke wordt de ruimte grondig gereinigd

6. Checklist voor verantwoordelijken

Ventilatie:

- Airconditioning op stand met aanzuiging verse lucht
- Afzuigventilatoren / afzuigfans

Hygiëne

- Cleaning schedule en - protocol (pinmachines, kassa's, toonbanken, speelautomaten); speciale aandacht voor schaftruimte en ruimtes waar er veel verkeer is
- Mond- en neusbedekkingbeleid (personeel en klanten)
- Toiletten: zeep, chlooroplossing, doekjes & ventilatie (personeel)
- handenalcohol/ sanitiser of wasbakken met zeep (bezoekers)
- Vuilnistonnen met vuilniszak (toiletten, kassa's, schaftruimte, ingang)/ dagelijks ledigen (wegwerphandschoenen)

Lay-out en efficiënt casino bezoek / fysieke afstand

- Maximaal aantal personen in de casino
- Sticker markeringen of Indiciestrepen tbv fysieke afstand 1.5 meter
- Scheidingswanden bij de kassa en de speelautomaten(indien van toepassing)

Personeelsmanagement

- Personeelsadministratie (naam, adres, telefoonnummer, familieleden in huis)
- Vaste paren voor samenwerken waar toepasselijk
- Beweging op de werkvloer beperken tot specifieke afdeling
- In- en uittekenlijst, ook bij tussendoor weg gaan
- Personeelsrooster aanwezig
- Schaftruimte buiten of goed geventileerde ruimte
- Instructie om op verschillende tijden te schaften (met fysieke afstand)
- Instructie voor thuisblijven/ contact huisarts/ bedrijfsarts of hotline bij COVID-19 verschijnselen.
- Voor het hervatten van werk is een screening door de huis of bedrijfsarts noodzakelijk.

Management van casino bezoekers

- Bezoekersadministratie (naam, adres, telefoonnummer, familieleden in huis)
- Camerabewaking en scanners

Literatuurlijst

- Governor Issues New Social Distancing Rules for Retailers
- Recommendation to Member States to improve hand hygiene practices widely to help prevent the transmission of the COVID-19 virus
- Working safely during coronavirus (COVID-19) - Guidance - GOV.UK
- Keeping workers and customers safe during coronavirus (COVID-19) in shops and branches)
- Hand Hygiene Recommendations
- Guide to Local Production: WHO-recommended Handrub Formulations
- RIVM, 2020
- CDC, 2020
- <https://lci.rivm.nl/aerogene-verspreiding-sars-cov-2-en-ventilatiesystemen-onderbouwing>
- <https://www.cdc.gov/> Considerations for Casinos and Gaming Operations